

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота з методики навчання англійської мови на тему:
«Контроль англомовної граматичної компетентності
учнів основної школи»

студентки групи СОа14-19
педагогічного факультету романо-
германської та української філології
освітньо-професійної програми Іноземні
мови та літератури, методика навчання
іноземних мов і зарубіжної літератури
(англійська мова і друга західноєвропейська
мова)
за спеціальністю 014 Середня освіта
Москаленко Валерії Олександрівни

Члени комісії:

_____ ст. викл. Кузьменко Ю.В.
(підпис)

_____ доц. Борецька Г.Е.
(підпис)

_____ доц. Устименко О.М.
(підпис)

Науковий керівник:

канд. пед. наук, старший викладач
Кузьменко Юлія Вікторівна

Національна шкала

Кількість балів

Оцінка ЄКТС

Київ – 2023

ЗМІСТ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	6
1.1. Характеристика граматичної компетентності.....	6
1.2. Контроль рівня сформованості граматичної компетентності в учнів 6- го класу.....	13
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 6-ГО КЛАСУ.....	17
1.1. Аналіз навчально-методичного комплексу «Enterprise 1» для 6-го класу	17
1.2. Комплекс вправ для контролю рівня сформованості англomовної граматичної компетентності з тем «Basic quantifiers» та «Question tags».....	19
Висновки до розділу 2.....	23
ВИСНОВКИ.....	24
РЕЗЮМЕ.....	26
SUMMARY.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ГК – граматична компетентність

ГС – граматична структура

ДС – діалогічна єдність

ЗМ – зразок мовлення

ІМ – іноземна мова

МО – мовленнєва одиниця

НМК – навчально-методичний комплекс

ПФС – понадфразова єдність

ВСТУП

Сучасний етап розвитку суспільства враховує володіння не тільки рідною мовою, а ще й іноземними. Особливо це є актуальним, коли Україна знаходиться на своєму шляху до інтеграції в Європу. Формування граматичної компетентності є важливою частиною формування мовної компетентності. Проте, важливим є не тільки процес навчання, а й процес контролю знань граматичного матеріалу та граматичних навичок.

Над дослідженням граматичної компетентності працювали такі вчені: Н. Складенко, П. Сисоєв, С. Ніколаєва, Т. Стеченко та ін. Також колектив авторів під керівництвом С. Ніколаєвої у методичному практикумі «Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика» [1] ґрунтовно розкриває поняття граматичної компетентності, її формування, контроль та містить чітко та лаконічно висвітлені результати дослідження ГК в основній школі.

Проте, незважаючи на велику кількість досліджень, проблема все ще залишається актуальною через те, що підручники мають недостатню кількість вправ для формування іншомовної ГК або кількість вправ та рівень їхньої складності є завищеними. Вказані недоліки можуть призвести до неповного закріплення отриманих граматичних знань на етапі автоматизації. Саме тому темою нашої курсової роботи ми обрали «Контроль англomовної граматичної компетентності учнів основної школи».

Об'єкт дослідження – процес контролю сформованості граматичної компетентності в учнів основної школи.

Предмет дослідження – методика контролю рівня сформованості англomовної граматичної компетентності в учнів 6-го класу закладу загальної середньої освіти.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці методики контролю рівня сформованості англomовної граматичної компетентності учнів 6-го класу та перевірці її ефективності.

Завдання дослідження:

1. Дослідити та охарактеризувати граматичну компетентність;
2. Дослідити засоби контролю рівня сформованості граматичної компетентності в учнів 6-го класу;
3. Здійснити аналіз навчально-методичного комплексу «Enterprise 1» by Virginia Evans, Jenny Dooley;
4. Укласти комплекс вправ для контролю рівня сформованості англомовної граматичної компетентності з тем «Basic quantifiers» та «Question tags».

У процесі реалізації завдань дослідження було використано комплекс *теоретичних методів*, зокрема опрацювання наукових джерел з теми, підбір і конкретизація наукової інформації, її порівняння, аналіз, зіставлення здобутих фактів; були використані такі *емпіричні методи* як наукове спостереження за процесом формування граматичної компетентності в учнів 6-го класу, узагальнення досвіду навчання та пробне навчання.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні методики контролю англомовної граматичної компетентності в учнів основної школи у ЗЗСО, а саме 6-го класу, аналізі навчально-методичного комплексу «Enterprise 1» by Virginia Evans, Jenny Dooley та розробці авторських вправ, що базуються на отриманих результатах аналізу.

Практичне значення полягає у створенні комплексу вправ для контролю рівня сформованості англомовної граматичної компетентності з тем «Basic quantifiers» та «Question tags» в учнів 6-го класу.

Структура курсової роботи: робота складається із вступу, двох розділів, висновків, резюме українською та англійською мовами, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

1.1 Характеристика іншомовної граматичної компетентності

Колектив авторів під керівництвом С. Ніколаєвої зазначає, що «Граматична компетентність (ГК) – це здатність людини до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості. Основними компонентами ГК виступають, таким чином, граматичні навички, граматичні знання і граматична усвідомленість» [1, с. 234].

Граматична компетентність – це здатність користуватися мовою з точки зору граматичних правил та правопису. О. Гурман зазначає, що граматична компетентність «... це не лише вміння користуватись правилами іноземної мови, а й уміння правильно сприймати інформацію та доносити власну думку в будь-якій формі» [4, с. 16]. Він стверджує, що граматична компетентність передбачає знання морфології та синтаксису мови, здатність правильно вживати граматичні форми слів, розуміння зв'язку між частинами мови та правильне використання розділових знаків.

Граматична компетентність передбачає не тільки знання граматичних правил, але й вміння застосовувати їх у реальному спілкуванні.

Усі визначення граматичної компетентності відображають її важливість у вивченні мови, а також те, що граматична компетентність не може бути розглянута окремо від інших аспектів мовної компетентності, таких як лексична, фонетична та інших.

Ознайомимося із складовими граматичної компетентності. Якщо ми

говоримо про знання як необхідну частину граматичної компетентності, спочатку необхідно визначити, про який саме вид граматики ми говоримо. Існують такі види граматики як лінгвістична та педагогічна. Лінгвістична граматика, яку ми ще можемо назвати формальною або аналітичною, являє собою лінгвістичний опис системи правил мови, який сформований на основі наукової точки зору. В цей же час педагогічна граматика, яку також можемо називати освітньою, є перетворенням граматичних правил мови, які використовуються для її вивчення.

Викладання педагогічної граматики є багатостороннім, так як тут враховується вплив, який створює рідна мова. Навчальні матеріали відібрано за чисто організованими критеріями: нормативність, зручність, відповідність потребам у спілкуванні. Педагогічна граматика організована по колу та концентрично, на відміну від лінгвістичної граматики, яка є систематичною та лінійною, а етапи систематизації та повторення передбачувані.

В методиці навчання ІМ виділяють різні типи інформації, яку відносять до навчальної, яка може допомогти учням отримати знання з граматики. О. Бігич, Н. Бориско та Г. Борецька [1] визначають такі типи як:

- Правила;
- Зразок мовлення (ЗМ) на рівні словоформи, словосполучення, фрази, понадфразової єдності (ПФЄ) та тексту;
- Модель;
- Схема;
- Ілюстративна таблиця;
- Когнітивна метафора.

Розглянемо вищезазначені види навчальної інформації.

У широкому сенсі правило – це інформація, яка нам розповідає та пояснює моменти, які стосуються маловідомого об'єкта, а також ми отримуємо інформацію стосовно особливостей маніпулювання ним. Вони можуть бути описовими та

правилами-інструкціями. Ознайомимося детальніше з кожним варіантом.

Описові правила ми можемо визначити як положення, які висвітлюють закономірність, співвідношення певних елементів на постійній основі. Вони є детермінованими і висловлюються такими способами: «...утворено за допомогою», «використовується в ситуаціях, на кшталт...».

Правила-інструкції є рекомендаціями, що вказують на певні дії, що треба виконати аби досягти мети. Ці правила являють собою пряме керівництво до дії.

Поняття зразка мовлення ми можемо визначити як типову мовленнєву одиницю (МО). Використовуючи її, учні можуть побудувати багато інших МО, які мають таку ж саму структуру.

Модель у спрощеному вигляді представляє структуру, властивості та зв'язки об'єкта та зв'язки між його елементами.

Схема — це графічне представлення об'єкта.

Далі розглянемо такий вид навчальної інформації як таблиця-ілюстрація. Цей вид можемо визначити як наочність, що має властивість яскраво зображувати й узагальнювати явища. Його можна розуміти як базу для дій, а також як систематизацію отриманих знань, що дає змогу відстежити зв'язки між всіма компонентами явищ пов'язаних з граматиною, які систематизують розрізнену інформацію. Ілюстративна таблиця повинна показувати не тільки форму граматичної структури, а ще й основну її функцію. Так буває часто з граматичними таблицями, які є формальними.

Когнітивні метафори — це когнітивні процеси, які виражають та формують нові та необхідні поняття. Отримати нові знання без цих процесів неможливо. Вони являють собою ґрунт. Когнітивна метафора стосується таких людських здатностей як сприймання/оцінювання та створення подібності між класами різних об'єктів.

Під час процесу формування іншомовної граматичної компетентності можуть виникати певні труднощі. Ці труднощі викликані такими групами факторів як:

а) особистісні особливості учня;

б) іноземна мова, яка вивчається учнем;

в) складники навчання: навчальні матеріали, методи навчання та вчителі.

а) Спочатку розглянемо складнощі, які зумовлені особистісними особливостями учнів.

На початкових етапах вивчення іноземної мови учні стикаються з певними психологічними труднощами. Проаналізувавши роботи Brown H. D., Lightbown P. M. та Spada N. [19; 22], можемо визначити, що це відбувається з таких причин:

- Стрес і тривога: Учні можуть відчувати стрес та тривогу в результаті несподіваних викликів вчителя, незнання нових слів і граматики, а також відсутності розуміння матеріалу. Це може призвести до зниження мотивації та негативного впливу на успішність учнів.

- Обмеження у зберіганні та роботі з інформацією: Обмежена пам'ять та незнання специфіки мовного мислення можуть зробити вивчення нових слів, граматичних правил та інших мовних конструкцій важким для учнів.

- Страх зробити помилку: Багато учнів бояться робити помилки, що може спричинити відчуття невпевненості в мовленні та знизити мотивацію до вивчення мови.

- Заплутаність мовленнєвих зразків: Учні можуть бути заплутані мовленнєвими зразками та конструкціями, які відрізняються від їх рідної мови.

- Несприйняття мовної культури: Учні можуть не розуміти мовної культури, що може призвести до помилок в мовленні та неправильної комунікації з іноземцями.

б) Тепер перейдемо до складнощів, які спричинені іноземною мовою, яку

вивчають учні.

Ознайомившись з роботами Lightbown P. M. та Spada N., Ellis R. [20; 22] можемо визначити, що складнощі вивчення іноземної мови, які спричинені самою мовою, можуть включати:

- Граматика: Граматика іноземної мови може бути складною та відрізнятися від граматики рідної мови учнів. Наприклад, українська мова має сім відмінків, тоді як англійська мова не має такого граматичного явища.
- Вимова: Деякі звуки іноземної мови можуть бути відрізнятися від звуків рідної мови учнів, що може призвести до складнощів з вимовою.
- Лексика: Іноземна мова може мати іншу лексику, вживання слів та виразів, ніж рідна мова учнів. Також можуть бути складнощі з запам'ятовуванням великої кількості слів і вивченням їх правильного вживання в контексті.
- Культурні відмінності: Іноземна мова може відрізнятися культурно від рідної мови учнів. Наприклад, вживання формальної та неформальної мови може бути інше у різних країнах.
- Стиль мовлення: Іноземна мова може мати відмінний стиль мовлення, який може бути складним для розуміння та використання.

Немала група складнощів, які виникають в учнів в процесі освоєння граматичного матеріалу англійської мови, пов'язана з мовою, яку вони вивчають. Як зазначають Selinker L., Lightbown P. M. та Spada N., Ellis R. [20; 22; 26] це обумовлено такими факторами як:

- Наявність відмінювання, різноманітність часів та форм;
- Використання артиклів;
- Використання часів, що відсутні у більшості мов світу.

Перелічені вище фактори є основними, які впливають на засвоєння граматичного матеріалу англійської мови.

Вивчення особливостей граматичної бази іноземної мови має здійснюватися

за допомогою порівняння з рідною мовою. Це порівняння має показувати учням відмінності між граматиною двох мов.

Знання цих труднощів дає змогу передбачити помилки учнів і організувати викладання граматичного матеріалу з метою подолання міжмовної та внутрішньомовної інтерференції.

в) Труднощі, викликані умовами навчання

Формування граматичної компетентності з іноземної мови в учнів середньої школи може бути ускладнено різними факторами, що відображені в україномовному джерелі «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика» [1]. До них належать:

- Навчальні програми іноземної та рідної мови не пов'язані. Відсутність сформованості граматичних навичок з певних тем у рідній мові може ускладнити навчання граматики іноземної мови.
- Подання нових ГС поза контекстом на етапі ознайомлення з новим граматичним матеріалом. Це призводить до складнощів у використанні ГС у мовленнєвій ситуації.
- Також вивчення граматичного матеріалу ускладнюється граматичними термінами та правилами, а також численними винятками. Так, наприклад, у початкових класах під час навчання граматики замість імпліцитного методу, що передбачає повторення без запам'ятовування правил і граматичних структур, використовується метод пояснення і запам'ятовування граматичних правил. Складність граматичних правил заважає їх розумінню, або діти просто запам'ятовують правила, що ускладнює вивчення іноземної мови на операційному та мотиваційному рівні.
- Також важливо зазначити, що вивчення граматики часто обмежується використанням таблиць, запам'ятовуванням граматичних конструкцій, однотипними вправами та вправами, де учні не впевнені в практичній користі

того, що вони роблять.

Обов'язково потрібно згадати за етапи формування граматичної компетентності. Формування граматичної компетентності учнів проходить кілька етапів, серед яких ключовими є ознайомлення з новим іншомовним граматичним матеріалом та автоматизація використання нового матеріалу.

Ознайомлення з новим граматичним матеріалом — це перший етап формування граматичної компетентності, який передбачає знайомство учнів зі складовими частинами мови, реченням, граматичними правилами, основними граматичними конструкціями тощо. Під час цього етапу учні отримують теоретичні знання про граматику мови та вчаться визначати граматичні помилки в текстах.

Автоматизація у використанні граматичного матеріалу є другим етапом формування граматичної компетентності. Під час цього етапу учні практикуються у використанні граматичних правил і конструкцій у своєму мовленні та письмі на рівні слова, фрази чи ПФЄ. Цей етап передбачає виконання різноманітних вправ та завдань з використанням граматичного матеріалу, а також написання текстів, де учні мають застосовувати отримані знання про граматику. Як зазначає Дерябіна С., «Перехід до кожного наступного етапу повинен здійснюватися після ретельного відпрацювання попереднього» [5, с. 52].

Після успішного проходження цих двох етапів, учень формує в собі стійкі навички використання граматичних конструкцій та правил у своєму усному та писемному мовленні, що є проявом високої граматичної компетентності. Однак важливо зазначити, що формування граматичної компетентності є постійним процесом і вимагає тривалої практики та вдосконалення. В наступному підрозділі ми детальніше розглянемо саме контроль рівня сформованості англійської граматичної компетентності.

1.2 Контроль рівня сформованості англомовної граматичної компетентності в учнів 6-го класу

Об'єктом контролю вчителів має бути як процес формування граматичної компетентності, так і результат — формування граматичної компетентності. Відмінність полягає в тому, що перший випадок контролює формування однієї операції, що міститься в складній граматичній дії, а другий — складну мовленнєву дію, яка характеризується автоматизмом, гнучкістю та стабільністю. З усіх компонентів граматичної компетентності контролюється рівень розвитку граматичних навичок та усвідомлення учнем їх функції в усному та писемному мовленні.

Навчальна дисципліна «АМ» в закладах загальної середньої освіти не передбачає окремої перевірки граматичних знань. В. Борщовецька та В. Ігнатенко зазначають у своїй роботі, що «Для контролю рецептивних граматичних навичок основним критерієм є точність розуміння, швидкість і не напруженість виконання відповідних операцій» [2, с. 101]. Ці ж вправи можна використовувати для контролю окремих операцій, пов'язаних із рецептивними граматичними навичками.

Як відомо, кожна граматична структура (ГС) має свою функцію та форму. Потрібно прагнути до правильного мовлення, але слід пам'ятати, що деякі помилки, в тому числі граматичні, не порушують спілкування, а деякі порушують. Під час контролю слід враховувати помилки, які заважають спілкуванню.

Для контролю формувального рівня граматичної компетентності не обов'язково використовувати вправи на наслідування, заміну, підстановку, але останні можна використовувати лише в тестовому завданні. Тут потрібно потренуватися використовувати ГС самостійно на рівні фрази чи речення, а також на рівні ПФЄ та тексту.

Граматична компетентність є однією з ключових складових мовної

компетентності, тому контроль її рівня сформованості є важливою задачею для вчителів мови. У даному випадку, розглянемо методи контролю рівня сформованості граматичної компетентності учнів 6-го класу.

Одним з найбільш ефективних методів контролю рівня граматичної компетентності учнів 6-го класу є тестування. Використання тестів дає змогу перевірити рівень знань учнів з граматичних правил та правопису, а також визначити, наскільки добре вони розуміють морфологію та синтаксис мови. У тестах можуть бути різні типи завдань, такі як вибір правильної форми слова, добирання відповідних слів, розставлення розділових знаків та інші. Для підвищення ефективності тестів, рекомендується включати різнорівневі завдання, які дають змогу оцінити різні аспекти граматичної компетентності учнів.

Ще один ефективний метод контролю рівня граматичної компетентності учнів 6-го класу — це письмові завдання. Під час написання твору на задану тему або складання діалогу учні повинні використовувати правильну граматику та правопис. При оцінці письмових завдань, слід звернути увагу на правильне використання часових форм, прикметників, дієслів та інших граматичних конструкцій.

Якщо ми говоримо про контроль граматичної компетентності в учнів 6-го класу, то ми маємо на увазі контроль засвоєння граматичного матеріалу та сформованості граматичних навичок з тем, зазначених Міністерством освіти та науки України [10] в документі «Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи».

Граматичні теми у шостому класі у ЗЗСО:

- adverb and determiner: (manner (slowly, well, etc.), basic quantifiers (a lot, a little, very, too, rather, etc), comparisons);
- conjunction (results and consequences (so, then));

- determiner (definite article for uniqueness, public buildings, geographical names, other proper names);
- modality (may, must, can/could, have to/had to, would/wouldn't (like));
- noun (proper and common nouns);
- preposition (time (till/until));
- pronoun (possessive pronouns as complement: mine, yours, his, hers, ours, theirs);
- verb (question tags).

Отже, у другому підрозділі ми визначити об'єкт контролю іншомовної граматичної компетентності. Розглянули вправи, які можуть бути використані для контролю формувального рівня іншомовної граматичної компетентності, а також такі ефективні методи контролю рівня сформованості ГК учнів 6-го класу: тестування та письмові завдання. Нами було визначено, граматична навички з яких тем, зазначених Міністерством освіти та науки України в документі «Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи» мають бути сформованими в учнів 6-го класу у ЗЗСО.

Висновки до розділу 1

Отже, у першому розділі ми дослідили та охарактеризували поняття граматичної компетентності. Визначили складові ГК, різні типи навчальної інформації. Розглянули можливі труднощі у формуванні та розвитку ГК, а саме: 1) особистісні особливості учня; 2) іноземна мова, яка вивчається учнем; 3) складники навчання. Також встановили, що процес формування ГК має такі етапи: ознайомлення з новою ГС та автоматизація дій учнів з ГС на рівні слова, фрази, ПФЄ та тексту. Розглянули ефективні методи контролю рівня сформованості ГК в учнів 6-го класу та навчальну програму з англійської мови для ЗЗСО для учнів 6-го класу. В наступному розділі ми плануємо провести аналіз НМК «Enterprise 1» by Virginia Evans, Jenny Dooley та розробити комплекс авторських вправ з тем «Basic quantifiers», «Question tags». Їх детальному аналізу та опису ми плануємо присвятити наш наступний розділ.

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 6-ГО КЛАСУ

2.1 Аналіз навчально-методичного комплексу «Enterprise 1» для 6-го класу

Перш за все з'ясуємо, що є навчально-методичним комплексом.

В «Положеннях про навчально-методичний комплекс дисципліни» зазначено, що «Навчально-методичний комплекс дисципліни – це сукупність нормативних, навчально-методичних та програмних матеріалів із конкретної дисципліни, представлених у паперовій та/або електронній формах, упорядкованих без порушення авторських прав на твори, що входять до складу НМКД, необхідних і достатніх для ефективного формування у студентів та магістрантів відповідних компетентностей, передбачених освітньою програмою спеціальності відповідного рівня вищої освіти» [13].

При аналізі НМК були взяті до уваги такі критерії:

- Наявність усіх етапів формування англomовної ГК, наявність вправ різних типів, видів та їхнє співвідношення;
- У якому вигляді подається граматичний матеріал;
- Відповідність змісту підручника навчальній програмі з іноземних мов для ЗЗСО для учнів 6-го класу;
- Логічність та послідовність побудови програми, її чіткість та доступність для учнів;
- Адекватність обсягу та складності навчального матеріалу віковим особливостям учнів;
- Достатність та наявність дидактичних матеріалів.

Проаналізувавши підручник «Enterprise 1» by Virginia Evans, Jenny Dooley

[21], який використовувався під час виробничої педагогічної практики з англійської мови в період з 14 листопада по 10 грудня 2022 року в ЗЗСО №125 м. Києва в 6-Б класі, було виявлено:

- проаналізувавши вправи, спрямовані на формування англомовної граматичної компетентності, було виявлено, що наявні всі етапи формування ГК, такі як ознайомлення учнів з новою ГС та автоматизація дій учнів у вживанні цієї ГС на рівні слова, словосполучення, фрази та ПФЄ. Підручник містить такі типи вправ для формування англомовної граматичної компетентності: рецептивні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні. Перші два типи вправ мають такі види: некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні. Серед продуктивних зустрічаються умовно-комунікативні та комунікативні. Всі види та типи вправ знаходяться у приблизно рівному співвідношенні.

- граматичний матеріал подається у вигляді описових правил, зразків мовлення, ілюстративних таблиць та схем.

- зміст підручника майже повністю відповідає навчальній програмі з іноземних мов для ЗЗСО для шостого класу. Відсутня тема «Question tags» та додатково наявна тема «Present Perfect».

- програма логічно, чітко, послідовно побудована та доступна для учнів.

- обсяг навчального матеріалу та його складність відповідає віковим особливостям учнів.

- наявна достатня кількість дидактичних матеріалів, а саме ілюстрацій та ілюстративних таблиць.

- серед недоліків можемо виділити наявність недостатньої різноманітності рецептивно-репродуктивних вправ, а саме тестових завдань та вправ для автоматизації дій учнів у вживанні ГС в усному мовленні на рівні фрази та діалогічної єдності (ДЄ).

В наступному підрозділі розглянемо розроблені вправи.

2.2 Комплекс вправ для контролю рівня сформованості англомовної граматичної компетентності з тем «Basic quantifiers» та «Question tags»

Оскільки, на нашу думку, різноманітність рецептивно-репродуктивних вправ для контролю сформованості англомовної граматичної компетентності є недостатньою, ми запропонували наш авторський комплекс вправ для контролю рівня сформованості граматичних навичок, а саме тестових завдань та вправ для автоматизації дій учнів у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДЄ. Обрані граматичні теми: «Basic quantifiers» та «Question tags».

Перша частина комплексу містить тестові завдання. У тестових завданнях закритого формату здобувач освіти повинен вибрати правильну відповідь з двох або більше запропонованих варіантів. Ці відповіді зазвичай позначаються літерами або цифрами, і особа повинна обрати варіант, який є правильним. Розроблені вправи матимуть як три відповіді на вибір, так і дві. Тема: basic quantifiers. Граматичний матеріал відпрацьовується за розмовною темою АМ «City / town», підтема «New York».

Вправа 1:

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС на письмі на рівні фрази з теми «Basic quantifiers».

Інструкція для учнів: Read the sentences. Choose the correct quantifier: «many», «much», «a lot of», «some», «any».

1. There are _____ skyscrapers in New York City.

A) many B) much C) some

2. Do you have _____ information about the Statue of Liberty?

A) many B) much C) any

3. There are _____ famous museums in New York City.

A) many B) much C) a lot of

4. Give me _____ tips on what to see in Central Park.

A) some B) any C) much

5. Are there _____ good restaurants near Times Square?

A) any B) some C) much

Вправа 2:

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС на письмі на рівні фрази з теми «Basic quantifiers».

Інструкція для учнів: Read the sentences. Choose the correct quantifier: «many», «few», «a lot of», «a little», «several», «a few», «any», «most».

1. There are _____ tall buildings in New York. (many / few)

2. _____ people visit Times Square every day. (a lot of / a little)

3. _____ famous museums can be found in New York. (several / a few)

4. There are _____ parks in the city. (a lot of / a little)

5. New York has _____ restaurants offering different cuisines. (many / a few)

6. _____ of the people in New York use the subway to get around. (most / any)

Вправа 3:

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС на письмі на рівні фрази з теми «Basic quantifiers».

Інструкція для учнів: Read the sentences about New York. Choose the correct quantifier:

1. _____ of the buildings in New York are very tall.

A) Some B) Most C) Any

2. _____ of the people in New York speak English.
A) All B) None C) Many
3. _____ of the streets in New York are crowded.
A) Few B) Many C) None
4. _____ of the famous landmarks in New York are located in Manhattan.
A) All B) Any C) Some
5. _____ of the restaurants in New York are expensive.
A) Most B) Any C) None
6. _____ of the parks in New York are open to the public.
A) Few B) Any C) Several
7. _____ of the taxis in New York are yellow.
A) All B) Most C) Many

Друга частина комплексу містить вправи для автоматизації дій учнів у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДЄ.

Для розробки вправ ми обрали граматичну тему «Question tags» та розмовну тему АМ «City/town», підтему «Stratford-upon-Avon». Розглянемо першу вправу.

Вправа 1

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС в усному мовленні на рівні фрази з теми «Question tags».

Інструкція для учнів: Now let's write down what is interesting in Stratford-upon-Avon using tag questions. Write 5 sentences. (Вправа на самостійне вживання нової ГС в писемному мовленні на рівні фрази).

Student 1 : Shakespeare's birthplace is in Stratford-upon-Avon, isn't it?

Student 2 : The Royal Shakespeare Theater is in Stratford-upon-Avon, isn't it?

Student 3 : Stratford Butterfly Farm is in Stratford-upon-Avon, isn't it?

Student 4 : Beautiful old houses are in Stratford-upon-Avon, aren't they?

Student 5 : Shakespeare's grave is in Stratford-upon-Avon, isn't it?

Вправа 2:

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС в усному мовленні на рівні фрази з теми «Question tags».

Інструкція для учнів: I start the sentences, and you need to finish them with the correct tag question. (Вправа на завершення ЗМ).

Teacher : Stratford-upon-Avon is in the UK, ...

Student 1 : Stratford-upon-Avon is in the UK, isn't it?

Teacher : People celebrate Shakespeare's birthday every April, ...

Student 2 : People celebrate Shakespeare's birthday every April, don't they?

Teacher : Stratford-upon-Avon is the birthplace of William Shakespeare, ...

Student 3 : Stratford-upon-Avon is the birthplace of William Shakespeare, isn't it?

Teacher : Today, this city is the main theater center of the country, ...

Student 4 : Today, this city is the main theater center of the country, isn't it?

Teacher : Shakespeare's Romeo and Juliet continues to be popular around the world, ...

Student 5 : Shakespeare's Romeo and Juliet continues to be popular around the world, doesn't it?

Вправа 3:

Мета вправи: автоматизувати дії учнів у вживанні ГС в усному мовленні на рівні ДЄ з теми «Question tags».

Інструкція для учнів: Turn to face your desk partner. Ask your partner about famous places in Stratford-upon-Avon using tag questions. After your partner answers, switch roles. (Вправа на об'єднання ЗМ у діалогічну єдність «питання –

відповідь»).

Example: Student 1: Shakespeare's house is in Stratford-upon-Avon, isn't it?

Student 2: Yes, it is. This is a very famous place.

Отже, в другому підрозділі був розроблений авторський комплекс вправ для контролю рівня сформованості англомовної граматичної компетентності з тем «Basic quantifiers» та «Question tags», а саме комплекс тестових завдань та вправ для автоматизації дій учнів 6-го класу у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДЄ.

Висновки до розділу 2

Отже, у другому розділі ми проаналізували навчально-методичний комплекс «Enterprise 1» by Virginia Evans Jenny Dooley. Визначили його позитивні та негативні аспекти і виходячи з цього розробили комплекс вправ, який складається з тестових завдань для контролю сформованості граматичних навичок з теми «Basic quantifiers» та вправ для автоматизації дій учнів у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДЄ для контролю рівня сформованості граматичних навичок з теми «Question tags».

ВИСНОВКИ

Одержані результати дослідження дали змогу дійти таких висновків:

1. За результатами теоретичного аналізу наукової літератури з питання іншомовної граматичної компетентності нами було встановлено, що ГК є здатністю користуватися граматиною мови, що включає розуміння правильної вживання граматичних структур, вміння правильно вживати граматичні конструкції та пунктуацію, а також знання граматичних правил та їх відповідних винятків.

2. Один з найбільш ефективних засобів контролю рівня іншомовної ГК учнів 6-го класу – це тестування. Використання тестів дає змогу перевірити рівень знань учнів з граматичних правил та правопису, а також визначити рівень розуміння морфології та синтаксису мови. Ще один ефективний засіб контролю рівня іншомовної ГК учнів 6-го класу – це письмові завдання. Під час написання твору на задану тему або складання діалогу учні мають використовувати правильну граматику та правопис.

3. Здійснивши аналіз НМК «Enterprise 1» by Virginia Evans, Jenny Dooley, ми виділили позитивні та негативні аспекти. Серед позитивних:

- наявні всі етапи формування ГК. Підручник містить такі типи вправ: рецептивні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні. Перші два типи вправ є таких видів: некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні. Продуктивні вправи є умовно-комунікативними та комунікативними. Всі види та типи вправ знаходяться у приблизно рівному співвідношенні.

- граматичний матеріал подається у вигляді описових правил, зразків мовлення, ілюстративних таблиць та схем.

- зміст підручника майже повністю відповідає навчальній програмі з іноземних мов для ЗЗСО для шостого класу.

- програма логічно, чітко, послідовно побудована та доступна для

учнів.

- обсяг навчального матеріалу та його складність відповідає віковим особливостям учнів.

- наявна достатня кількість дидактичних матеріалів.

Серед негативних:

- наявність недостатньої різноманітності рецептивно-репродуктивних вправ.

4. На основі аналізу обраного НМК ми розробили комплекс вправ, який включає в себе тестові завдання для контролю рівня сформованості граматичних навичок з теми «Basic quantifiers» та вправи для автоматизації дій учнів 6-го класу у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДЄ для контролю рівня сформованості граматичних навичок з теми «Question tags».

Отже, можна зробити висновок, що для ефективного навчання англійської мови важливо не тільки знати теоретичні аспекти граматичної компетентності, але й мати належний НМК, який буде відповідати вимогам сучасного навчання та включати різноманітні методи контролю рівня сформованості граматичних навичок учнів. Для досягнення успіху у вивченні мови важливо використовувати різноманітні підходи до навчання. Таким чином, поєднання теоретичного підґрунтя та практичного застосування в навчальному процесі допоможе досягти максимального ефекту та підвищити рівень знань учнів.

РЕЗІЮМЕ

Сучасний етап розвитку суспільства враховує володіння не тільки рідною мовою, а ще й іноземними. Формування граматичної компетентності є важливою частиною формування мовної компетентності. Проте, важливим є не тільки процес навчання, а й процес контролю знань граматичного матеріалу та граматичних навичок. Незважаючи на велику кількість досліджень, проблема контролю ще залишається актуальною з таких причин: підручники мають недостатню кількість вправ для формування іншомовної ГК або кількість вправ та рівень їхньої складності є завищеними. Вказані недоліки можуть призвести до неповного закріплення отриманих граматичних знань на етапі автоматизації.

Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків, резюме українською та англійською мовами, списку використаних джерел. У списку використаних джерел нараховується 26 джерел, у тому числі 6 – англійською мовою та 3 – іспанською.

У першому розділі цієї роботи розкрито поняття граматичної компетентності. Було визначено складові ГК, різні типи навчальної інформації. Розглянули можливі труднощі у формуванні ГК, етапи формування іншомовної ГК та ефективні методи контролю рівня сформованості ГК в учнів 6-го класу та навчальну програму з англійської мови для ЗЗСО для учнів 6-го класу.

У другому розділі ми проаналізували навчально-методичний комплекс «Enterprise 1» by Virginia Evans Jenny Dooley. Визначили його позитивні та негативні аспекти. Розробили комплекс вправ, який складається з тестових завдань для контролю сформованості граматичних навичок з теми «Basic quantifiers» та вправ для автоматизації дій учнів у вживанні ГС в усному мовленні та на письмі на рівні фрази та ДС для контролю рівня сформованості граматичних навичок з теми «Question tags».

Ключові слова: граматична компетентність, граматичний матеріал,

граматичні навички, заклад загальної середньої освіти, навчально-методичний комплекс, комплекс вправ, граматична структура.

SUMMARY

The modern stage of the development of society takes into account the mastery of not only the native language, but also foreign languages. The formation of grammatical competence is an important part of the formation of language competence. However, not only the learning process is important, but also the process of controlling knowledge of grammatical material and grammatical skills. Despite the large number of studies, the problem of controlling is still relevant for the following reasons: manuals have an insufficient number of exercises for the formation of foreign language GC or the number of exercises and their level of complexity are overestimated. These shortcomings can lead to incomplete consolidation of the acquired grammatical knowledge at the automation stage.

The coursework consists of an introduction, two chapters, conclusions, a summary in Ukrainian and English, a list of used sources. In the list of used sources are 26 sources, including 6 in English and 3 in Spanish.

In the first part of the work, the concept of grammatical competence is revealed. Components of grammatical competence and various types of educational information were defined. Considered possible difficulties in the formation and development of grammatical competence, the stages of the formation of a foreign language grammatical competence and effective methods of controlling the level of formation of it in 6th grade students and the English language curriculum for institutions of general secondary education for 6th grade students.

In the second part, we analyzed the educational and methodological complex «Enterprise 1» by Virginia Evans Jenny Dooley. Identified its positive and negative aspects. We have developed a set of exercises, which consists of test tasks to control the formation of grammatical skills on the topic «Basic quantifiers» and exercises to automate the actions of students in the use of grammatical structure in oral speech and

writing at the level of phrase and dialogic unity to control the level of formation of grammatical skills with «Question tags» topic.

Key words: grammatical competence, grammatical material, grammatical skills, institution of general secondary education, educational and methodological complex, complex of exercises, grammatical structure.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика. Підручник. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf>
2. Борщовецька В. Д., Ігнатенко В. Д. Основи методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : Посібник. 2018. 188 с. URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/faculteti/posibnik_osnovi_navch_inozem_mov.docx
3. Герман, Л. В., Шульга, І. В., Кузіна, В. Ю. Сучасні підходи до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. 2021. С. 37-40 URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/36802>
4. Гурман О. Формування граматичної компетенції з використанням мовленнєвих ситуацій на уроках англійської мови у старших класах закладів загальної середньої освіти. 2021. 252 с. URL: https://fisf.sspu.edu.ua/images/2021/gerfil/zbirnik_2021_7fae1.pdf
5. Дерябіна С. І. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ. Харків, 2013. 196 с. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/abstracts_conf_2013_april.pdf
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ наук. ред. укр. Видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва; пер. з англ. О.М. Шерстюк. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf
7. Кириленко М. О. Труднощі формування граматичної компетентності в учнів середньої школи. 2019. С. 97-98 URL:

https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_lingvo_stud_18.04.2019.pdf#page=97

8. Комар О. А., Байдюк Л. М. Методика навчання іноземної мови. Лекційний курс з практикумом/ укл. Умань, 2019. 96 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11672/2/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8.pdf>

9. Методика викладання іноземних мов. Навчально-методичний посібник. Умань, 2004. 76 с. URL: <https://lib.oa.edu.ua/files/posib.doc>

10. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 7 червня 2017 р. № 804. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>

11. Ніколаєва С. Ю. Основи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур. Курс лекцій у схемах і таблицях. Київ : Ленвіт, 2020. 230 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/1116>

12. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : Підручник. Київ : Академія, 2010. 328 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf

13. Положення про навчально-педагогічний комплекс дисципліни/ Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. 31 с. URL: https://web.archive.org/web/20190819111143/http://nature.pnpu.edu.ua/pdf/NMKD_17.pdf

14. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: Посібник/ Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2004. 360 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/271>
15. Скляренко Н. К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. 2011. № 1. С. 15-25. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP meta&C21COM=S&2 S21P03=FILA=&2 S21STR=im_2011_1_3
16. Скляренко Н. К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі. *Журнал «Іноземні мови»*. 2009. С. 17-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2009_4_4.
17. Чепуренко Я. О. Навчально-методичний комплекс як вид навчального видання. 2018. С. 7-14. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5875/Chepurenko%20Y..pdf?sequence=1>
18. Bosque Ignacio. La competencia gramatical. Vol. 1, 1998. Págs. 27-56. URL: <https://dokumen.tips/documents/ignacio-bosque-la-competencia-gramatical.html>
19. Brown, H. D. Principles of language learning and teaching. *Prentice-Hall Regents*. 5th edition. 2000. 347 p. URL: http://angol.uni-miskolc.hu/wp-content/media/2016/10/Principles_of_language_learning.pdf
20. Ellis, R. The study of second language acquisition. *Oxford University Press*. 1st edition. 1999. 835 p. URL: https://drive.uqu.edu.sa/_/malehyani/files/Rod-Ellis-The-Study-of-Second-Language-A.pdf
21. Evans, V., & Dooley, J.. Enterprise 1. *Express publishing*. 2000. 166 p. URL: <http://calameo.download/004509139e7bfeaa1b684>
22. Lightbown, P. M., & Spada, N. How languages are learned. *Oxford University Press*. 4th edition. 2016. 260 p. URL: <https://www.saint->

[david.net/uploads/1/0/4/3/10434103/how_languages_are_learned.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Tita-Beaven/publication/28310693_La_ensenanza_de_ELE_a_personas_adultas_inmigrantes_no_alfabetizadas/links/0046353025031959e9000000/La-ensenanza-de-ELE-a-personas-adultas-inmigrantes-no-alfabetizadas.pdf)

23. Pérez Gutiérrez Manuel, Coloma Maestre José. El español, lengua del mestizaje y la interculturalidad. 2003. 946 PP. URL: [https://www.researchgate.net/profile/Tita-](https://www.researchgate.net/profile/Tita-Beaven/publication/28310693_La_ensenanza_de_ELE_a_personas_adultas_inmigrantes_no_alfabetizadas/links/0046353025031959e9000000/La-ensenanza-de-ELE-a-personas-adultas-inmigrantes-no-alfabetizadas.pdf)

[Beaven/publication/28310693 La enseñanza de ELE a personas adultas inmigrantes no alfabetizadas/links/0046353025031959e9000000/La-ensenanza-de-ELE-a-personas-adultas-inmigrantes-no-alfabetizadas.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Tita-Beaven/publication/28310693_La_ensenanza_de_ELE_a_personas_adultas_inmigrantes_no_alfabetizadas/links/0046353025031959e9000000/La-ensenanza-de-ELE-a-personas-adultas-inmigrantes-no-alfabetizadas.pdf)

24. Ruiz de Zarobe Leyre, Ruiz de Zarobe Yolanda. Enseñar hoy una lengua extranjera. 2019. 402 PP. URL: <https://octaedro.com/wp-content/uploads/2020/12/30809-Ensenar-hoy-una-lengua-extranjera.pdf>

25. Saito, K. Factors affecting the acquisition of second language speech: A literature review. *The Journal of Nara University of Education*. 2023. Vol. 4. P. 158-164. URL: <https://www.nepjol.info/index.php/IJSSM/article/view/17247/14062>

26. Selinker, L. Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 1972. P. 209-231. URL: https://www.academia.edu/21533333/Selinker_Interlanguage